

Etelä-Savon alueellinen lähisuhdeväkivallan tilannekuva ja lähisuhdeväkivallan vastaisen työn tavoitteet vuodelle 2025

**Koonnut Eloisan lähisuhdeväkivaltatyön koordinaattori Niina Harju.
Tiedot on kerätty valtakunnallisista tilastoista ja
alueellisilta toimijoilta pääosin Väkivallaton Etelä-Savo työryhmän kautta.**

Sisällys

1. Mitä on lähisuhdeväkivalta ja miksi väkivallan vastaista työtä tehdään, 4-6
2. Lähisuhdeväkivalta tilastoissa 7-15
3. Lähisuhdeväkivallan vastainen työ 24-28
4. Lähisuhdeväkivallan vastaisen työn tavoitteet vuodelle 2025

**MITÄ ON LÄHISUHDEVÄKIVALTA
JA MIKSI
VÄKIVALLAN VASTAISTA TYÖTÄ TEHDÄÄN**

1. Mitä on lähisuhdeväkivalta ja miksi lähisuhdeväkivallan vastaista työtä tehdään

”Väkivalta tarkoittaa ihmiseen itseensä, toiseen ihmiseen tai ihmisryhmään tai yhteisöön kohdistuvaa fyysisen voiman tai vallan tahallista käyttöä tai sillä uhkaamista, joka johtaa tai voi johtaa kuolemaan, fyysisen tai psyykkisen vamman syntymiseen, kehityksen häiriintymiseen tai perustarpeiden tyydyttämättä jättämiseen”

Maailman terveysjärjestö WHO:n määritelmä väkivallasta

Lähisuhdeväkivalta tarkoittaa väkivaltaa, joka tapahtuu läheisissä ihmissuhteissa. Väkivallan muotoja on useita. Tiedetyimpiä lähisuhdeväkivallan muotoja ovat fyysinen, seksuaalinen ja henkinen väkivalta. Lähisuhdeväkivallan muotoja ovat myös taloudellinen väkivalta, vainoaminen, digitaalinen väkivalta, kaltoinkohtelu tai laiminlyönti ja kulttuuriin, uskontoon sekä kunniaan liittyvä väkivalta.

Lähisuhdeväkivalta on usein ns. piilorikollisuutta, koska se ei tule viranomaisten näkyville, ennen kuin se on jatkunut jo pitkään.

Lähisuhdeväkivalta on vakava ongelma, jolla on vakavia seurauksia. Väkivallasta eivät kärsi ainoastaan sen kokijat, vaan myös heidän lähipiirinsä. Yhteen perheenjäsenen kohdistuva väkivalta altistaa aina kaikki perheeseen kuuluvat väkivallalle sekä sen haitallisille seurauksille. Lähisuhdeväkivallan haittavaikutukset aiheuttavat monien sosiaali-, terveys- ja oikeudellisten palveluiden käyttämistä, joista aiheutuu merkittävä määrä kustannuksia. Haittojen vuoksi yksittäiset henkilöt ja perheet voivat tarvita monia eri palveluja vuosien ajan. Myös väkivallan ylisukupolvisen siirtymisen riski on korkea, mikä osaltaan lisää lähisuhdeväkivallan pitkäaikaiskustannuksia.

Viimeisimmän tutkimustiedon (Siltala ym. 2022) valossa:

- fyysinen naiseen kohdistuva väkivalta tuo terveydenhuollolle 150 miljoonan euron suoran lisäkustannuksen
- myös muun kuin fyysisen väkivallan tiedetään aiheuttavan terveyshaittoja, joiden hoitaminen tuottaa kustannuksia
- lähisuhdeväkivallan uhrit näyttäisivät käyttävän sosiaalipalveluita kaksinkertaisesti ja oikeuspalveluita jopa nelinkertaisesti turvallisissa lähisuhteissa eläviin verraten
- parisuhdeväkivaltaa kokeneilla kustannukset sosiaalipalveluissa 60–90 % ja oikeuspalveluissa (ml. poliisi) 70 % korkeammat verrattuna ei väkivaltaa kokeneisiin
- lapsuudessa koettu väkivalta näkyi puolestaan 50 % korkeampina sosiaali- ja oikeuspalveluiden kustannuksina aikuisuudessa verraten turvallisen lapsuuden kokeneisiin
- edellä mainittujen lisäksi lähisuhdeväkivaltaan liittyy epäsuoria kustannuksia, kuten esimerkiksi sairauslomapäivien määrää, työkyvyttömyyttä tai tuottavuuden menetystä

1. Mitä on lähisuhdeväkivalta ja miksi lähisuhdeväkivallan vastaista työtä tehdään: Lait

Suomen perustuslaki(7§) – Lain mukaan jokaisella on oikeus vapauteen, koskemattomuuteen ja henkilökohtaiseen turvallisuuteen.

Sosiaalihuoltolaki – Lain mukaan sosiaalipalveluita on järjestettävä lähisuhdeväkivallasta aiheutuaan tuen tarpeeseen.

Lastensuojelulaki – Lain keskeisiin periaatteisiin kuuluu, että lastensuojelun on turvattava lapselle turvallinen kasvuympäristö sekä ruumiillinen ja henkinen koskemattomuus.

Valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta mukaan, asiakkaille on tarjottava neuvontaa ja tukea lähisuhdeväkivallan ja seksuaaliväkivallan ehkäisyyn liittyen.

Laki valtion varoista maksettavasta korvauksesta turvakotipalvelun tuottajalle säättää turvakotipalveluiden järjestämisestä.

Laki lapseen kohdistuneen seksuaali- ja pahoinpitelyrikkoksen selvittämisen järjestämisestä säättää sen, kuinka terveydenhuollon tulee viivytyksettä tutkia epäillyn rikoksen kohteeksi joutunut lapsi.

Varhaiskasvatuslaki, jonka mukaan varhaiskasvatuksen tulee edistää yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa päivittäisessä toiminnassaan ja oikeus ilmoittaa salassapitosäännösten estämättä, jos huoli lapsen joutumisesta väkivallalla uhan alle.

Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveysterveystarpeista edellyttää, että palveluntarpeiden selvittämisessä tulee ottaa huomioon ikääntyneen ihmisen asumisen turvallisuus ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden ilmoitusvelvollisuus turvallisuuden ollessa uhattuna.

Tarkemmin rikosprosesseja ja tuomioita säätelee rikoslaki, esitutkintalaki ja laki lähestymiskiellosta.

Tutustu myös: Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden ilmoitusvelvollisuuksista ja oikeuksista ja Sosiaali- ja terveysministeriö - Ohje terveydenhuollon ja polisin väliseen tiedonvaihtoon

1. Mitä on lähisuhdeväkivalta ja miksi lähisuhdeväkivallan vastaista työtä tehdään: Kansainväliset sopimukset

Istanbulin sopimus

Euroopan neuvoston yleissopimus naiseen kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta on kattavin kansainvälinen sopimus, jolla puututaan näihin vakaviin ihmisoikeusloukkauksiin. Yleissopimuksen kulmakivinä ovat väkivallan ehkäiseminen, uhrien suojeleminen ja väkivallantekijöiden saattaminen syytteeseen. Lisäksi sopimuksella halutaan vaikuttaa yksilöiden ajattelutapoihin ja tietoisuuteen vetoamalla kaikkiin yhteiskunnan jäseniin, ennen kaikkea miehiin ja poikiin, asenteiden muuttamiseksi. Pohjimmiltaan sopimus tuo esiin vaatimuksen naisten ja miesten välisen tasa-arvon edistämisestä, koska naiseen kohdistuvan väkivallan juuret ovat syvästi naisten ja miesten välisessä yhteiskunnallisessa epätasa-arvossa ja koska väkivallan suvaitsemisen ja sen olemassaolon kieltämisen kulttuuri ylläpitää tätä väkivaltaa.

Kansallisen naisiin kohdistuvan väkivallan torjuntaohjelman kattava teema on väkivallan ennaltaehkäisy. Väkivallan muodoista ohjelmaan on sisällytetty kunniaan liittyvä väkivalta ja digitaalinen väkivalta. Lisäksi painotetaan väkivallan tekijöiden kanssa tehtävää työtä sekä esitutkinta- ja rikosprosessin sekä rikosseuraamusalan viranomaisten osaamisen kehittämistä. Ohjelman toimeenpano-aika on vuoden 2020 syksystä vuoden 2023 kevääseen

EU-säännöt naiseen kohdistuvan väkivallan torjumisesta

EU parlamentti antoi 14.5.2024 ensimmäiset EU-säännöt naiseen kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjumisesta (ns. NKV-direktiivi). Jäsenvaltioilla on kolme vuotta aikaa panna ne täytäntöön.

Direktiivissä säädetään tiukemmista säännöistä verkkoväkivaltaa vastaan, lisäävusta uhreille ja toimista raiskausten ehkäisemiseksi. Myös vaateita tiukempaan kriminalisointiin

Uusilla säännöillä ehkäistään sukupuolittunutta väkivaltaa ja suojellaan erityisesti sen uhreiksi joutuneita naisia ja perheväkivallan uhreja.

EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON DIREKTIIVI (EU) 2024/1385

YK:n Kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskevan yleissopimuksen (CEDAW) tavoitteena on edistää ihmisoikeuksien tasa-arvoista toteutumista naisten osalta. Sopimus sisältää säännöksiä mm. kansalaisuudesta, koulutuksesta, työelämään osallistumisesta, terveydenhuollosta sekä naisten taloudellisista oikeuksista

Lapsen oikeuksien sopimuksen tärkein tavoite on turvata jokaiselle lapselle elämän perusedellytykset ja turvallinen kasvuympäristö. Sopimus sisältää velvoitteen turvata hoivan ja huolenpidon, asianmukaisen terveydenhuollon ja sekä koulutuksen.

Sopimuksen sisällön keskiössä ovat syrjimättömyys, lapsen edun huomioiminen, oikeus elämään ja kehittymiseen sekä lapsen näkemyksen kunnioittaminen häntä koskevissa asioissa. Tärkeintä on taata jokaiselle lapselle mahdollisuus olla lapsi. Lisäksi Lanzaroten sopimus ohjaa työtä lasten suojelemisesta seksuaalista riistoa ja seksuaalista hyväksikäyttöä vastaan.

1. Mitä on lähisuhdeväkivalta ja miksi lähisuhdeväkivallan vastaista työtä tehdään: Kansallinen ohjaus

Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos on tehnyt useita ohjeita ja suosituksia liittyen lähisuhdeväkivallan ehkäisyyn ja siihen puuttumiseen. 2017 julkaistiin Lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisy kunnassa ja koordinaattorin tehtäväkuvamalli, jossa kannustettiin luomaan rakenteet ja perustamaan lähisuhdeväkivaltatyötä ja sen ehkäisyä koordinoimaan nimetty henkilö. Ohjeet väkivallan ehkäisytyöhön kunnille ja hyvinvointialueille 2022 edelleen korostivat koordinoitua ja systemaattista lähisuhdeväkivallan ehkäisyä monilla tasoilla ja monien tahojen toimesta.

“Väkivallan tunnistaminen, puheeksi ottaminen ja palveluohjaus tulee olla osa kaikkien hyvinvointialueilla toimivien sote-palveluiden sekä kuntien vastuulle jäävien palveluiden, kuten varhaiskasvatuksen ja koulutuksen, perustoimintaa. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos suosittelee, että henkilöstö koulutetaan perehdytysvaiheessa ja säännöllisesti työsuhteen aikana käyttämään väkivaltaa koskevia kartoitus- ja riskinarviointilomakkeita. Kuntien ja alueiden yksiköissä tulee kartoittaa henkilöstön osaamista lomakkeiden käytön osalta ja seurata miten aktiivisesti lomakkeet ovat käytössä”

Uusimmassa Lähisuhdeväkivallan vastaisen työn rakenteita tulee vahvistaa 2024 julkaisussa edelleen peräänkuulutetaan vahvoja rakenteita, työntekijöiden kouluttamista systemaattista puuttumiseen ja riskinarviointiin sekä alueellisista aktiivista lähisuhdeväkivallan ehkäisyä ja yhteensovitetuista palveluista väkivallan eri osapuolille.

Myös Väkivallaton lapsuus – toimenpidesuunnitelma kannustaa ennaltaehkäisemään ja laadukkaan asiakastyön vahvistamiseen. Suunnitelman toimenpiteet on jaoteltu viiden pääteeman alle: Monialainen yhteistyö; tiedonkulku, säädökset, sopimukset, osallisuus; tietopohja; lähisuhdeväkivalta perheessä; seksuaaliväkivalta; väkivalta ja turvataitokasvatus kodin ulkopuolisissa ympäristöissä.

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmaan on kirjattu tavoitteita liittyen lähisuhdeväkivallan uhrien aiempaa parempaan auttamiseen ja seksuaalirikosten kohteeksi joutuneiden lasten palveluiden parantamiseen. Lisäksi ilmiön tunnistamisen edellytyksiä pyritään vahvistamaan varsinkin kunniaan liittyvään sekä poikiin ja miehiin kohdistuvan väkivallan suhteen. Myös turvakotien ja raiskauskriisikeskusten palveluiden saavutettavuutta pyritään vahvistamaan.

1. Mitä on lähisuhdeväkivalta ja miksi lähisuhdeväkivallan vastaista työtä tehdään

Väkivallattomat ihmissuhteet ovat ihmisoikeus jota tulee vaalia kaikilla mahdollisilla keinoilla. Amnesty Internationalin Suomen osasto on todennut, että väkivallan näkymättömyys tilastoissa, koulutuksissa sekä hyvinvointi- ja turvallisuussuunnittelussa kertoo puutteellisesta sitoutumisesta väkivallan torjumiseksi tehtävään työhön.

Lähisuhdeväkivallan vastainen työ vahvistaa yhdenvertaisuutta.

Erityisen haavoittuvassa asemassa olevat: lapset ja nuoret, seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvat, toimintarajoitteiset, etnisten vähemmistöjen jäsenet ja vieraita kieliä puhuvat sekä ulkomailla syntyneet, ovat isommassa riskissä joutua väkivallan kohteeksi. Toimivat rakenteet vaaditaan, jotta saadaan luotua yhdenvertaisia ja saavutettavia palveluita väkivaltaa kokeneille, sitä käyttäneille ja sille altistuneille.

Lähisuhdeväkivalta aiheuttaa paljon inhimillistä kärsimystä, jonka kipein ilmenemismuoto on henkirikos. Parisuhdetappoja ja perhesurmia on tutkittu paljon ja tiedetään, millaisia asioita tekemällä voidaan tunnistaa uhan alla olevat ajoissa ja estämään kuolemia lähisuhteissa (Naisiin kohdistuvat parisuhdetapot 2023). Pelkästään fyysisen väkivallan kartoittaminen ei kuitenkaan riitä, vaan terveyshaittojen ja -kustannusten vähentämiseksi myös henkisen väkivallan haitallisuus tulisi tiedostaa nykyistä paremmin. Pahimmillaan väkivaltaan puuttumatta jättäminen on hengenvaarallista, minkä vuoksi terveydenhuollon henkilökunnan tulisi panostaa väkivallan tunnistamiseen ja ottaa jokainen esiin tuleva tapaus vakavasti.

Henkinen väkivalta on yleistä ja sen tunnistamiseen tulee kiinnittää paremmin huomiota sosiaali- ja terveyspalveluissa. Lähi- ja parisuhdeväkivallan kokemuksista systemaattisesti kysyminen sosiaali- ja terveyspalveluissa on tärkeää henkilön taustasta riippumatta. Myös kaikenlaista työtä sukupuolistuneen väkivallan ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi tulee jatkaa aktiivisesti. (Hietämäki, Laajasalo, Krogell ja Koukkula 2023)

Väkivallan kokemukset voivat vaikuttaa monin tavoin monissa erilaisissa yhteyksissä. Ammattilaisen, asiakas-kontakteissa ja työyhteisössä. Myös jaksamisen näkökulma on merkittävä.

Lue lisää:

Lähisuhdeväkivallan tehokkaampi tunnistaminen vähentäisi väkivallasta aiheutuvia terveyshaittoja ja -kustannuksia
Lähisuhdeväkivalta 2021 : Suurin osa lähisuhdeväkivallan uhreista on edelleen naisia tai tyttöjä, seksuaaliväkivallan uhreilla usein myös aiempia väkivaltakokemuksia

Lähisuhdeväkivallasta aiheutuvat kustannukset sosiaali- ja terveyspalveluissa - Siltala ym. 2022

LÄHISUHDEVÄKIVALTA TILASTOISSA

2. Lähisuhdeväkivalta tilastoissa, kansallinen katsaus

- Väestötutkimuksen mukaan 16–74-vuotiaista suomalaisista 75 % on kokenut henkistä, fyysistä tai seksuaalista lähisuhdeväkivaltaa ainakin kerran elämässään.
- Parisuhdeväkivaltaa oli kokenut 44 % ja lapsuusajan lähisuhdeväkivaltaa 65 %. Naisista 48 % ja miehistä 39 % oli kokenut parisuhdeväkivaltaa. (Siltala ym. 2022)
- Viranomaisten tietoon tullut lähisuhdeväkivalta on lisääntynyt viime vuosina lähes vuosi vuodelta. Vuodesta -22 vuoteen -23 kasvoi 5%. Vuonna 2023 viranomaisten tietoon tuli 12 330 lähisuhdeväkivallan uhria, joista naisia oli 8 356. Kohtaamansa lähisuhdeväkivallan ilmoittaa poliisille vain noin joka kymmenes.
- 16–74-vuotiaista naisista 43 prosenttia on kokenut seksuaaliväkivaltaa ja 16% on tullut raiskatuksi.
- Euroopan unionin perusoikeusviraston 2014 vuonna julkaistun tutkimuksen mukaan suomalaiset naiset kokevat väkivaltaa huomattavasti enemmän kuin EU-maissa asuvat naiset keskimäärin. Tutkimukseen vastanneista 18–74-vuotiaista suomalaisista naisista lähes puolet oli kokenut fyysistä ja/tai seksuaalista väkivaltaa 15 vuotta täytettyään.

Lue lisää:

Siltala ym. - Lähisuhdeväkivallasta aiheutuva palveluiden käyttö ja kustannukset
Viranomaisten tietoon tullut pari- ja lähisuhdeväkivalta kasvoi 5 % vuonna 2023

Sotkanet / lähisuhdeväkivalta

Sukupuolistunut väkivalta ja lähisuhdeväkivalta Suomessa 2021
Violence against women: an EU-wide survey. Main results report

Erilaisia näkökulmia huomioivan tiedon avulla väkivalta tulee ilmiönä näkyväksi. Silloin sen vakavuus ja seuraukset voidaan tiedostaa ja siihen pystytään aktiivisesti puuttumaan. Suomen ratifioimat sopimukset velvoittaa tuottamaan säännöllistä ja kansainvälisesti vertailukelpoista tietoa väkivallan yleisyydestä ja siinä tapahtuvista muutoksista. Tilastokeskus 2022

2. Lähisuhdeväkivalta tilastoissa, aikuiset, vuosi 2023

Alueellisesti sotepalveluissa on tavoitteena saada yhtenäinen asiakastietojärjestelmä. Yhtenäisempi tietojärjestelmä edistää systemaattista ja vertailukelpoista tilastotietoa, jota nyt on saatavilla vain niukasti.

Etelä-Savossa tehtiin ilmoituksia sosiaalihuollon tarpeesta vastaavaan viranomaiseen oli yhteensä 75. (Entinen Essoten alue 38 ja Savonlinnan alue 37) Asiakastietojärjestelmästä ei ole saatavilla Pieksämäen alueelta vastaavia tietoja ilmoituksia

Etelä-Savon lähisuhdeväkivaltaan liittyvät sosiaalipäivystyksen tehtävät asiakasryhmittäin:
Aikuiset 86 kpl ja ikäihmiset 28 kpl

Tilasto ei täysin kattava, koska entisen Sosterin alueella ollut oma sosiaalipäivystys 8/2023 loppuun ja sosiaalipäivystys toiminut koko Eloisan alueella 9/2023 alkaen.

MARAK työryhmien apuun turvautui alueellamme 14 asiakasta. Näistä 10 oli Savonlinnan, 2 Mikkelin ja 2 Pieksämäen **MARAKin** asiakasta

2. Lähisuhdeväkivalta tilastoissa, aikuiset

Ei liene yhtään hyvää syytä, miksemme voisi peilata valtakunnallista tilastotietoa Etelä-Savon alueeseen. Se, että 75% aikuisväestöstä on kokenut väkivaltaa jossain elämänsä vaiheessa on merkittävä luku.

Terve Suomi tutkimuksen mukaan Etelä-Savon alueella

viimeisen vuoden sisällä lähisuhdeväkivaltaa kokeneita 20-64-vuotiaita on

7,5% = noin 5343 ihmistä

ja yli 65-vuotiaista 3.2% = noin 1390 ihmistä.

(Luvut vastaavat pitkälti valtakunnallisia tilastoja, koko maan vastaavat luvut ovat 8.2% ja 3.6%)

Siltalan ym. 2023 tutkimuksessa laskettiin, että naisiin kohdistuvan fyysisen väkivallan lisäkustannus terveydenhuollolle on 1024€/uhri vuodessa. Tämä lisäkustannus syntyi koko kuuden vuoden seurannan ajalla. Tilastokeskuksen mukaan naisiin kohdistuva fyysinen väkivalta nousi Etelä-Savon alueella rikostilastoihin 187 kertaa. Näiden lukujen mukaan kustannus alueelle on 191 488€ vuodessa.

Lähisuhdeväkivalta nousee harvoin rikostilastoihin, eli on selvää tämän luvun olevan hyvin alakanttiin arvioitu.

2. Lähisuhdeväkivalta tilastoissa, aikuiset

Mikkelin turvakoti vuosi 2023

Asiakkaita turvakodilla yhteensä 146.

Tyypillisin asiakas on 25-44-vuotias nainen.

Miehiä turvakodilla oli asiakkaana alle kymmenen.

Ikäihmisiä turvakodissa oli 7 ja alle 18-vuotiaita 66.

Asumispäiviä Mikkelin turvakodilla oli 1624 (naisia 867, miehiä 74 ja lapsia 683).

Asiakkaista valtaosa oli työssäkäyviä tai opiskelijoita, ammatillisen tai korkeakoulutuksen saaneita henkilöitä.

Turvakotijakson pituus oli usein 1-13 päivää, keskimäärin jakso kesti 11 päivää.

Asiakkaat tulivat pääosin alueen isommista kaupungeista ja jonkin verran kuntien alueelta, pois lukien Sulkava, Mäntyharju, Hirvensalmi, Enonkoski ja Kangasniemi, joista turvakotiin ei ohjautunut yhtään asiakasta.

Asiakkaat ohjautuivat turvakotiin usein omasta aloitteestaan. Sosiaalialihuollon ammattilaiset olivat suurin yksittäinen ohjaava taho.

Turvakodista haettiin turvaa joko parisuhteen aikana tai eron jälkeisen vainon tilanteissa.

Usein turvakotiin hakeutunut oli kokenut väkivallan uhkaa sekä henkistä ja fyysistä väkivaltaa. Väkivalta oli usein jatkunut vuosia.

Kaikki väkivallan tunnetut muodot tulivat esiin turvakodin asiakkaiden tilanteissa.

Väkivallan tekijä oli useimmiten miespuolinen henkilö, puoliso ja alaikäisen lapsen vanhempi.

Tekijä saattoi olla myös seurustelukumppani, entinen puoliso tai muu perheenjäsen/sukulainen.

2. Lähisuhdeväkivalta tilastoissa, aikuiset

Poliisi

HÄLYTYSTEHTÄVÄT	2023
Enonkoski	7
Hirvensalmi	7
Juva	7
Kangasniemi	18
Mikkeli	222
Mäntyharju	18
Pertunmaa	13
Pieksämäki	102
Puumala	7
Rantasalmi	19
Savonlinna	170
Sulkava	9
Etelä-Savo	599

RIKOSILMOITUKSET	2023
Enonkoski	2
Hirvensalmi	1
Juva	0
Kangasniemi	4
Mikkeli	72
Mäntyharju	6
Pertunmaa	4
Pieksämäki	15
Puumala	1
Rantasalmi	4
Savonlinna	15
Sulkava	0
Etelä-Savo	124

Lähde: PolStat

Viranomaisten vastuu lähisuhdeväkivaltaan puuttumiseen muodostuu uhridirektiivistä, esitutkintalain säännöksistä ja Istanbulin sopimuksesta. Näissä korostuu myös poliisin rooli väkivaltaan puuttumisesta mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Poliisi auttaa tilanteissa, joissa on jo tapahtunut väkivaltaa tuoden hälytystehtävillä turvaa asiakkaiden tilanteisiin sekä ennalta estää tulevaa väkivaltaa. Poliisilla on käytettävissä useita erilaisia keinoja puuttua lähisuhdeväkivaltaan. Sellaisia ovat erilaiset pakkokeinot ja pakkokeinoihin verrattavat toimenpiteet, kuten väliaikaisen lähestymiskiellon määrääminen. Erilaisten toimenpiteiden yhteensovittaminen ja aktiivinen palveluohjaus on poliisin toimintaa yhtäläillä. Poliisi auttaa lähisuhdeväkivallan kokijoita sekä akuuteissa tilanteissa että rikosprosesseissa. Poliisi on myös mukana moniammatillisessa työssä mm. MARAK ja Väkivallaton Etelä-Savo -työryhmät.

Lue lisää:

Toiminnallinen käsikirja lähisuhdeväkivaltaan puuttumiseksi ja ennalta estämiseksi

2. Lähisuhdeväkivalta tilastoissa, aikuiset Kolmas sektori

Viola – Väkivallasta vapaaksi ry

Kaiken kaikkiaan Viola ry:llä on aikuisia 719 ja lapsia 39 lähisuhdeväkivaltatyön piirissä vuonna 2023.

Rikosuhripäivystys

Rikosuhripäivystyksen (RIKU) Etelä-Savon palveluissa lähisuhdeväkivaltaan liittyviä asiakaskohtauksia oli 188. Se on 33% palvelunpisteiden asiakkaista. (Tilastossa on mukana kuluvan vuoden aikana tulleet asiakkaat sekä asiakkaat joiden tukisuhteet ovat alkaneet vuosina 2021 -2022 ja asiakkuus on jatkunut vuodelle 2023 saakka)

Vuonna 2023 Etelä-Savossa oli kaksi palvelupistettä, Mikkelissä ja Savonlinnassa.

Sovittelutoimisto

Sovittelutoimistoon lähisuhdeväkivaltaan tehdyt aloitteet tulevat suurilta osin poliisilta tai vähäisesti myös syyttäjältä. Muut tahot eivät voi ohjata lähisuhdeväkivaltajuttuja
Aloitteita vuonna 2023 oli Eloisan alueella noin 110. (Tilastoa haastaa erilaiset maakuntarajat)
Sovitteluun voi tulla erilaisin nimikkein aloitteita jotka voivat sisältää useita väkivallan muotoja. Fyysinen väkivalta esiintyy yli puolessa tilanteista, silloin kun kyse on lähisuhteisiin liittyvistä sovittelualoitteista.

Kriisikeskus

Mikkelin kriisikeskuksen (ml. Pieksämäki) asiakkaista vuonna 2023

lähisuhdeväkivallan vuoksi apua haki 8 ja Savonlinnan kriisikeskuksen asiakkaista 20 ihmistä.

Jonkin verran oli tilastoitu myös muita väkivallan muotoja, eli voi olla että myös niissä oli kyse lähisuhdeväkivallasta.

Perheasiain neuvottelukeskukset

Mikkelissä ja Savonlinnassa tulosityissä näkyi lähisuhdeväkivalta 16:sta asiakkaan kohdalla vuonna 2023.

2. Lähisuhdeväkivalta tilastoissa, lapset ja nuoret

Kansallisessa lapsiuhritutkimuksessa selvitettiin kuudes- ja yhdeksäsluokkalaisten lasten ja nuorten väkivaltakokemusten yleisyyttä sekä niiden muutoksia viimeisten 34 vuoden aikana. Lapsen kokema henkinen lähisuhdeväkivalta on yleistynyt merkittävästi. Kasvu näkyy vahvimmin nuoremmissa ikäryhmässä. Kuritusväkivallan käyttö on edelleen vähentynyt ja erityisen vakavat fyysisen väkivallan teot ovat edelleen harvinaisia. Ilmiön myönteinen kehitys on kuitenkin pysähtynyt. Kotona tai julkisilla paikoilla todistettu lähisuhdeväkivalta on vähentynyt vuodesta 2013. Seksuaaliväkivallan kokemukset ovat taas yleistyneet sekä kuudes- että yhdeksäsluokkalaisilla tytöillä viimeisen 10 vuoden aikana. Yleistyminen näkyy lähinnä lievemmissä tekemuodoissa.

Lasten ja nuorten väkivaltakokemukset 2022

Lapsiuhritutkimus selvittää säännöllisesti ja laajasti kuudes- ja yhdeksäsluokkalaisten uhrikokemusten yleisyyttä sekä muutoksia eri ympäristöissä kuten kotona ja harrastuksissa.

Viimeisen lapsiuhritutkimuksen mukaan väkivaltaa kokevat lapset ja nuoret eivät ole yhtenäinen ryhmä. Tytöillä ja muunsukupuolisilla on selkeästi enemmän kokemuksia muun muassa perheväkivallasta ja seksuaaliväkivallasta kuin pojilla. Pojat raportoivat eniten väkivaltaa harrastuksissa. Niillä lapsilla ja nuorilla, joilla on fyysisiä rajoitteita tai sairauksia, on enemmistöä yleisemmin kokemuksia väkivalta- ja omaisuusrikoksista, perheväkivallasta ja seksuaaliväkivallasta.

Turvallisuus on oikeus - tutkimuksesta tiiviisti 2023

2. Lähisuhdeväkivalta tilastoissa, lapset ja nuoret Etelä-Savo

Vuonna 2023 lastensuojeluilmoituksia, joissa syynä oli lähisuhdeväkivalta alueella tehtiin 620 kpl.

-> Tässä on otettu huomioon lastensuojeluilmoitukset, joissa on merkitty syyksi lapseen kohdistuva henkinen väkivalta, hoidon tai lapsen tarpeiden laiminlyönti, lapsen pahoinpitely tai se epäily, ympärileikkaus/ sen uhka tai vakava riitely, vuorovaikutusongelmat tai väkivalta perheessä.

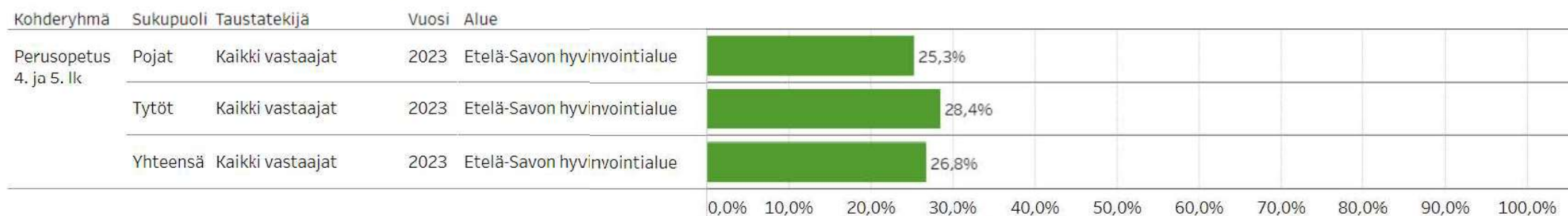
Lähisuhdeväkivaltaan liittyvät sosiaalipäivystyksen tehtävät liittyen lapsiperheisiin:
98 kpl.

Seuraavilla diolla kouluterveyskyselyn tuloksia vuodelta 2023. Lue lisää: [SOTKANET](#)

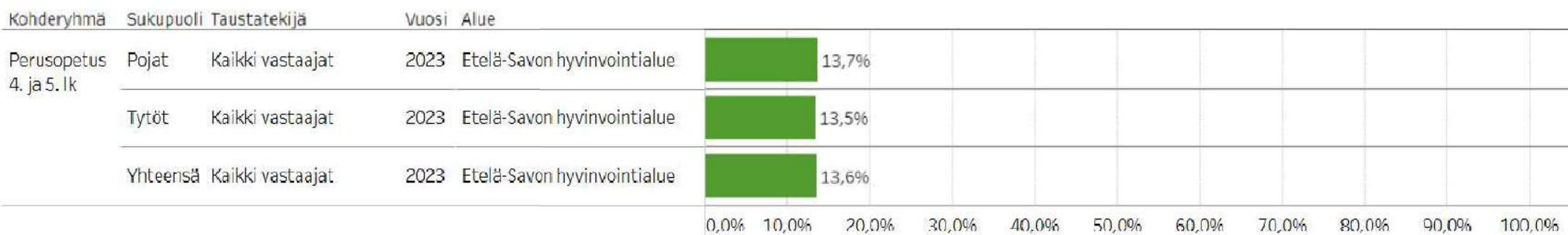
Lähisuhdeväkivallan kokemukset kouluterveyskyselyn mukaan Etelä-Savon 4. ja 5.luokkalaiset

Nostettu merkittäväksi huoleksi myös THL:n pominnoissa, koska noussut vuodesta 2021 (21,3%)

Kokenut vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten henkistä väkivaltaa vuoden aikana

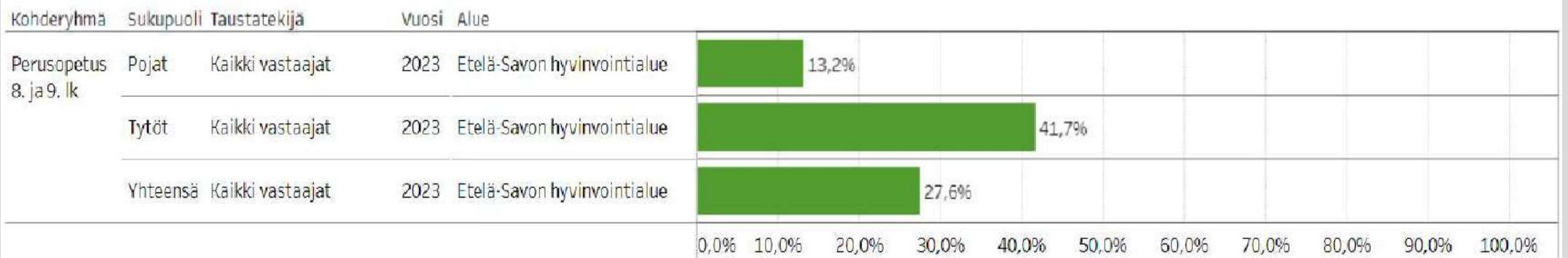

Kokenut vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana

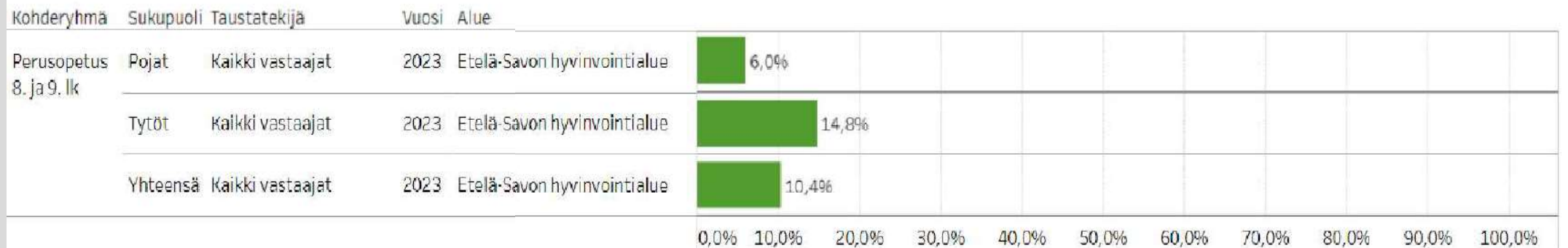

Lähisuhdeväkivallan kokemukset kouluterveyskyselyn mukaan Etelä-Savon 8. ja 9. luokkalaiset

Kokenut vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten henkistä väkivaltaa vuoden aikana

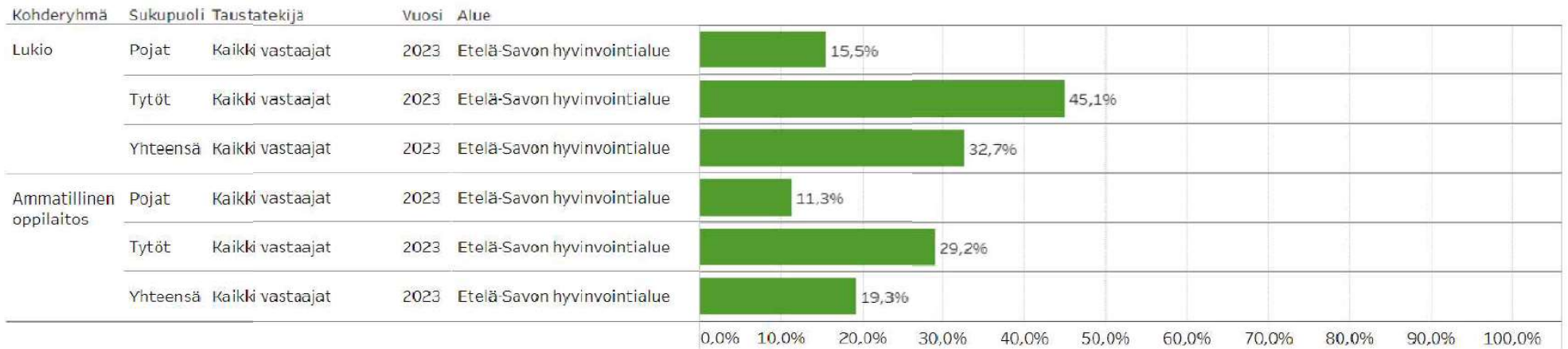

Kokenut vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana

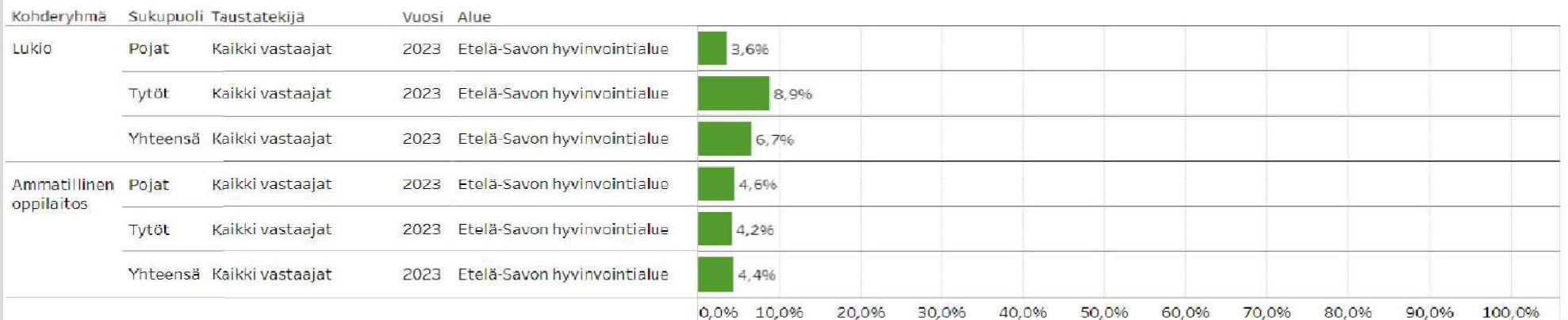

Lähisuhdeväkivallan kokemukset kouluterveyskyselyn mukaan Etelä-Savon lukio ja ammattikoulutus

Kokenut vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten henkistä väkivaltaa vuoden aikana

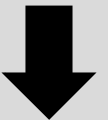

Kokenut vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana

Lähde:
Sotkanet

Kohtaamisia ja avunsaantia Etelä-Savossa

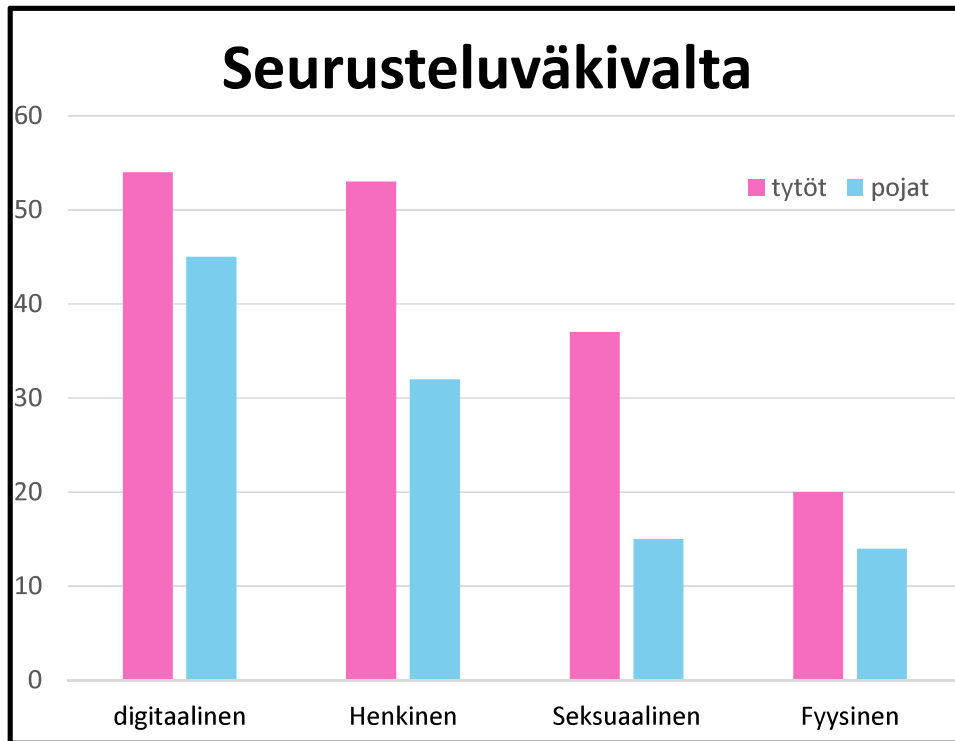
Koko maahan verrattuna avun saanti on Etelä-Savossa helpompaa kuin muualla

Lähde: Sotkanet

2. Lähisuhdeväkivalta tilastoissa, lapset ja nuoret

Väkivalta nuorten seurustelusuhhteissa - Tampereen yliopisto 2023

- Kyselytutkimus oli suunnattu 15-20-vuotiaille ja se toteutettiin oppilaitoskyselynä. Vastaajia kyselyssä oli 1206 nuorta 12:sta oppilaitoksesta.
- Väkivalta nuorten seurustelusuhhteissa todettiin olevan hyvin yleistä.
- Tutkimuksen johtopäätökset nostavat esiin, että väkivaltakokemukset kasaantuvat samoille nuorille.
- Sekä kokija että tekijä kokemukset olivat yleisiä samojen nuorten keskuudessa.
- Nuorten seurusteluväkivallan kokemukset ja kokemukset samassa taloudessa asuvien aikuisten väkivallasta liittyvät usein toisiinsa.
- Varsinkin vakavasta väkivallasta kerrottiin useimmiten kaverille, mutta suurin osa ei ollut kertonut kellekään kokemuksistaan. Ne nuoret jotka olivat kertoneet, olivat saaneet osakseen sekä tukea, mutta myös syyllistämistä tapahtuneesta. Varsinkin seksuaalisesta painostuksesta kertoneet nuoret kokivat etteivät läheskään aina saaneet tukea tai heitä jopa syyllistettiin tapahtuneesta.

LÄHISUHDEVÄKIVALLAN VASTAINEN TYÖ

Lähisuhdeväkivaltatyö valtakunnallisesti

Kansallisella tasolla Sosiaali- ja terveysministeriö (STM) vastaa lähisuhdeväkivaltatyön suunnittelusta ja ohjauksesta. Sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä toimiva naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjunnan toimikunta (NAPE) vastaa Istanbulin sopimuksen edellyttämien toimenpiteiden toteuttamisesta. NAPEN tehtävänä on myös yhteensovittaa, seurata ja arvioida yleissopimuksen toteutusta laajemmin Suomessa. Toimikunta koostuu ministeriöiden ja niiden alaisen hallinnon toimijoiden edustajista. Toimikunnan yhteydessä toimii myös pysyvä järjestötyöryhmä, jolla on edustus toimikunnassa.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) koordinoi valtakunnallista lähisuhdeväkivallan ehkäisytyötä. THL mm. kouluttaa aiheen tiimoilta, julkaisee suosituksia ja ohjeita sekä ylläpitää valtakunnallista väkivaltatyön koordinaattoreiden verkostoa. THL:n tuoreimpia julkaisuja ovat

Ohjeet kunnille ja hyvinvointialueille lähisuhdeväkivallan ehkäisyn koordinaattorakenteiden ja lähisuhdeväkivallan vastaisen toiminnan järjestämiseksi ja

Lähisuhdeväkivallan vastaisen työn rakenteita tulee vahvistaa – Suosituksia nykytilan korjaamiseksi

Kunnat ja hyvinvointialueet ovat vastuussa väkivallan ehkäisystä, ehkäisevän väkivaltatyön suunnittelusta, terveyden ja turvallisuuden edistämisestä ja palvelujen järjestämisestä. Ammattilaisten tehtävä on puuttua väkivaltaan ja saattaa väkivaltaa kokenut avun ja tuen piiriin. Palvelujen etsiminen ei saa jäädä asiakkaan tai potilaan vastuulle ja erityisryhmien palveluiden saavutettavuuteen tulee kiinnittää erityistä huomioita.

THL vastaa turvakotipalvelujen järjestämisestä, palveluverkoston koordinoinnista ja kehittämisestä. Tavoitteina ovat valtakunnallisesti laadukkaat ja kokonaisvaltaiset turvakotipalvelut. Turvakotitoiminnan yleinen johto ja ohjaus kuuluvat sosiaali- ja terveysministeriölle. Turvakotitoimintaa valvovat Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto sekä aluehallintovirastot toimialueellaan.

Nollalinja on valtakunnallinen, maksuton auttava puhelin ja chat kaikille, jotka ovat kokeneet lähisuhdeväkivaltaa tai sen uhkaa. Nollalinja auttaa myös naisia, jotka ovat kokeneet väkivaltaa tai sen uhkaa muualla kuin lähisuhteissaan. Väkivaltaa kokeneiden lisäksi Nollalinjalle voivat ottaa yhteyttä läheiset sekä ammattilaiset ja viranomaiset, jotka tarvitsevat neuvoja asiakastyöhönsä. Nollalinja on valtion (oikeusministeriö) rahoittama erityispalvelu, jota rahoitetaan osittain rikoksentehtäjäiltä perittävillä rikosuhrimaksuilla.

Lue lisää:

Naisiin kohdistuvan ja perheväkivallan torjunnan toimikunta
Turvakotipalvelut ja NOLLALINJA

Lähisuhdeväkivaltatyö Etelä-Savon alueella

Lähisuhdeväkivaltaa ennaltaehkäisevä työ

Lähisuhdeväkivaltaa ennaltaehkäistään perheiden, lasten ja nuorten parissa esimerkiksi varhaiskasvatuksen ja koulun toimesta. Turvallisten lähisuhteiden tukeminen on tärkeää sekä tieto lapsille ja nuorille, mikä on turvallista ja mikä lähisuhteissa on oikein ja mikä väärin.

Lähisuhdeväkivallan puheeksi ottaminen ja tunnistaminen

Tietoisuutta lähisuhdeväkivallan ilmiöstä ja auttavien palvelujen tietoja pyritään tuomaan alueen asukkaiden tietoon erilaisten tiedotusvälineiden kautta huomioiden sekä perinteinen että sosiaalinen media.

Jatkuvalla kouluttamisella pyritään varmistumaan, että ilmiöosaaminen on vahvaa ja lähisuhdeväkivalta otetaan puheeksi systemaattisesta erilaisissa toiminnoissa. Koulututtua voi alueen yleisissä koulutuksissa, joita järjestää mm. hyvinvointialueen lähisuhdeväkivaltatyön koordinaattori tai yksikkökohtaisissa koulutuksissa, joita pitävät avainhenkilöt omissa yksiköissään ja koordinaattori pyydettäessä.

Kouluttamisen lisäksi Eloisan lähisuhdeväkivaltatyön koordinaattori koordinoi eri toimintoja ja tukee palveluita, yksiköitä ja toimialoja väkivallan vastaisessa työssä. Rakenteiden ja yhteistoiminnan merkitys on tunnistettu. Yhteistyön ja koordinoinnin pysyvyys ovat alueen vahvuuksia, niitä on pyritty huomioimaan jo vuosikymmeniä. Jo aiemmin tiivis yhteistyö kehittyy parhaillaan mm. Väkivallaton Etelä-Savo työryhmän ympärille.

Kaikkia

Tärkeää on yhtäläillä tukea turvallisia lähisuhteita ja ottaa puheeksi väkivalta erilaissa palveluissa kuin tehdä väkivaltaerityistä työtä. On merkityksellistä johtaa väkivaltatyötä kaikissa palveluissa.

Lähisuhdeväkivallan osapuolten auttaminen

Etelä-Savossa on lukuisa määrä lähisuhdeväkivaltatyön avainhenkilöiksi koulutettuja ammattilaisia. Avainhenkilöt ovat lähisuhdeväkivaltatyön osaajia omissa työyksiköissään.

Avainhenkilökoulutuksia on pidetty noin kymmenen vuoden ajan lähes vuosittain. Koulutuksen järjestää Viola ry ja hyvinvointialue (aiemmin sairaanhoitopiiri tai kuntayhtymä) yhteistyössä ja verkoston toimintaa ylläpidetään hyvinvointialueen lähisuhdeväkivaltatyön koordinaattorin toimesta.

Tällä hetkellä avainhenkilöiden verkostoon kuuluu reilusti yli sata jäsentä. Avainhenkilö voi tehdä aihealueeseen liittyvää työtä aktiivisemmin ja näkyvämmän, toiset pääosin hyödyntävät koulutuksen antia omassa työssään.

Avainhenkilöiden lisäksi lähisuhdeväkivallan tullessa ilmi alueemme palveluiden työntekijät pyrkivät saumattomaan yhteistyöhön, jossa asiakas olisi keskiössä ja palvelut toimisivat asiakasta tukien.

Alueen lähisuhdeväkivallan osapuolia auttavia palveluita

Alueella toimii myös useita työryhmiä ja verkostoja, jotka omilta osiltaan osallistuvat väkivallan vastaisen työhön. Verkostoissa on mukana asiakastyön osaajia sekä toimintojen johtajia.

- ❖ [Mikkelin turvakotiin](#) voi hakeutua, jos kotona on joutunut tai pelkää joutuvansa väkivallan kohteeksi.
- ❖ [Sosiaalipäivystys](#) auttaa ja neuvoo lähisuhdeväkivallan osapuolia päivystyksellistä apua vaativissa tilanteissa.
- ❖ [Seri-tukikeskukset](#) auttaa seksuaalisen väkivallan uhriksi joutuneita Mikkelissä ja Savonlinnassa.
- ❖ [MARAK-työryhmän](#) moniammatillista apu on tarkoitettu väkivaltaisen parisuhteen uhrille.
- ❖ [Haastavat erot](#) työryhmä on ammattilaisten konsultaatio mahdollisuus, jossa saa neuvoja asiakkaan hankaliin erotilanteisiin, joihin joskus myös liittyy väkivaltaa.
- ❖ [Viola ry:n avopalvelut](#) auttavat lähisuhdeväkivallan eri osapuolia ja yhdistyksen hankkeiden ja muiden toimintojen kautta saa apua myös.
- ❖ Lisäksi useat muut järjestötoimijoilta voi saada apua, mm. [Rikosuhripäivystys](#) auttaa rikoksen kohteeksi joutuneita ja Kriisikeskukset [Mikkelissä](#) ja [Savonlinnassa](#) tarjoavat keskustelutukea kriisin kohdatessa.

TILANNEKUVA PÄHKINÄNKUORESSA

- Useat lait, suositukset ja kansainväliset sopimukset ohjaavat aktiiviseen ja monialaiseen lähisuhdeväkivallan vastaiseen työhön
- Lähisuhdeväkivalta aiheuttaa merkittäviä lisäkustannuksia suoraan terveydenhuollolle mutta myös monenlaisina muina kuluina muodostuu isot summat
- Etelä-Savossa tilastotietoa on, mutta se on vielä hajanaista ja puutteellista. Kuitenkin jo olemassa olevan valtakunnallisen ja alueellisen tiedon yhdistelmä tuottaa tietoa, joka voi jo ainakin löyhästi ohjata lähisuhdeväkivallan vastaista työtä
- Terve Suomi tutkimuksen mukaan Etelä-Savon alueella viimeisen vuoden sisällä lähisuhdeväkivaltaa kokeneita aikuisia ja ikäimisiä on noin 6 700 henkilöä.
- Kouluterveyskyselyn 2023 mukaan Etelä-Savossa varsinkin nuorista tytöistä useat, yli 40%, kertoivat kokeneensa henkistä väkivaltaa (8. ja 9. luokkalaisista 41.7% ja lukio-ikäisistä tytöistä 45.1%).
Myös fyysisen väkivallan kokemuksista kerrottiin, jopa 14.8 % 8.- ja 9.-luokkalaisista tytöistä kertoi kohdanneensa fyysistä väkivaltaa.
- Lähisuhdeväkivallan ilmiö näkyy sekä Eloisan toimijoiden työssä että kolmannella sektorilla. Väkivallan esiintuleminen yksiköissä ja palveluissa vaatii vahvistumista, jotta asukkaat pääsevät väkivaltaerityisiin palveluihin, joiden saatavuus alueellamme on hyvää.
- Alueellamme ei ole juurikaan tietoa väkivallan ennaltaehkäisystä, esim. kuinka turvataitoja opetetaan lapsille ja nuorille. Turvallisia ihmissuhteita tuetaan mm. Viola ry:n toiminnoissa, mutta tarkempaa tietoa tästä ei ole koottu.
- Lähisuhdeväkivallan vastaisella työllä on alueella vahvat juuret ja rakenteet ovat kansallisesti vertailtuna hyvää tasoa
- Vaikka paljon hyviä askeleita on otettu, lähisuhdeväkivallan vastaista työtä tulee kuitenkin kehittää. Alueelta puuttuu asiakkaita ja ammattilaisia ohjaavat palvelupolut ja tieto auttavista palveluista voi näyttäytyä asiakkaalle hajanaisena. Myöskään tilasto tai kyselytietoa ei ole siitä, miten asiakkaat kokevat palveluiden saatavuuden. Lähisuhdeväkivallan ehkäisystä alueella ei ole selkeää kuvaa ja tietoa ilmiön parissa muutinkin on hajanaista. Vuodelle 2025 tehdään lähisuhdeväkivallan vastaisen työn tavoitteet, jossa keskitytään alueen kehityskohtiin. (Toimintasuunnitelma seuraavalla dialla) Vuodesta 2026 alkaen lähisuhdeväkivallan vastaiselle työlle tehdään toimintasuunnitelma, joka pyritään integroimaan osaksi alueen laaja hyvinvointisuunnitelmaa.

VÄKIVALLAN VASTAISEN TYÖN TAVOITTEET VUODELLE 2025

Lähisuhdeväkivallan vastaisen työn perusta on sekä kunnan että hyvinvointialueen aktiivisessa työssä. Hyvinvointialueen koordinaattori koordinoi erilaisia verkostoja ja auttaa toimijoita kehittämään väkivallan vastaista toimintaansa. Konkreettisia tavoitteita väkivallan vastaiselle työlle vuodelle 2025 alueella on 4. Tavoitteissa on pyritty huomioimaan kaikki väkivallan vastaisen työn tasot.

1. Luodaan hyvinvointialueelle toimiva internet-sivusto lähisuhdeväkivallan ilmiöstä ja auttamispalveluista.
2. Luodaan ammattilaisten työn tueksi materiaalia, esim. palvelupolut lähisuhdeväkivallan eri osapuolille.
3. Selvitetään millä tavoin turvataitokasvatusta alueella tehdään.
4. Avainhenkilöt näkyväksi - toimintamallin levittäminen

Tavoitteiden lisäksi mahdollisuuksien mukaan lähisuhdeväkivallan vastainen työ integroidaan mukaan hyte-suunnittelua, jopa mukaan koko alueen laajaan hyvinvointisuunnitelmaan.

Ilmiö tutuksi, videoita

[Väkivallaton - lyhytelokuva nuorilta nuorille](#)

[Väkivallan kierre](#)

[Life at the ringside dokumentary - THL](#)

[Asiakaskokemus näkyväksi - Ensi ja turvakotien liitto 2024](#)

ja blogi [Tieto väkivallasta avaa silmät - THL 2024](#)